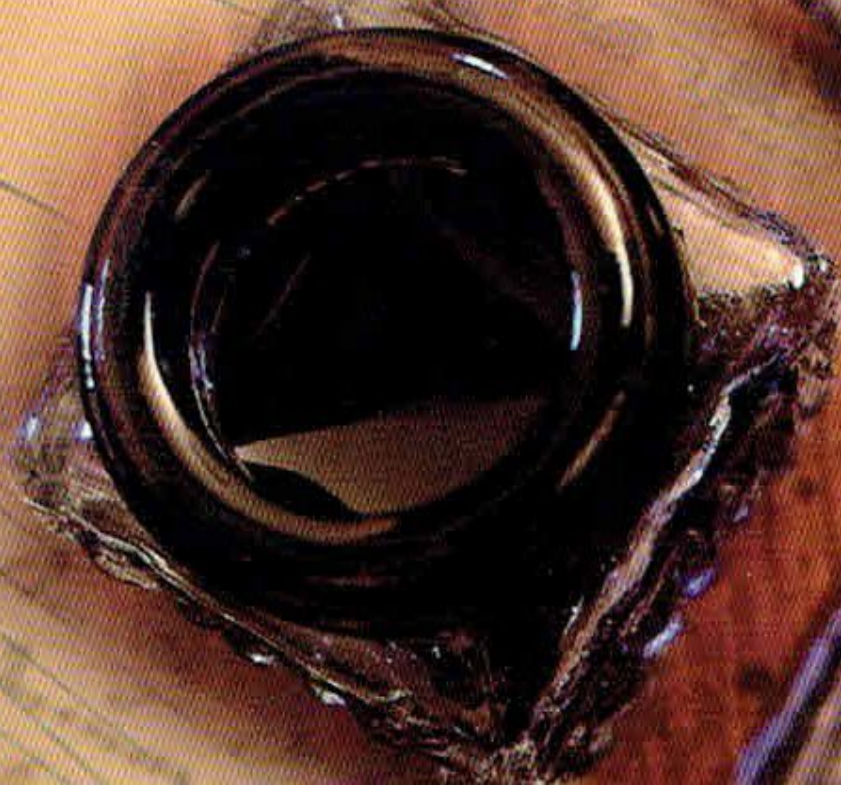

Dr. Elekes Márta-Adrienne

Szavakba öntött muzsika

Adalékok Marasvásárhely zenei krónikájához

Kóta – könyv

Talán a véletlen teszi, hogy két olyan új zenei kiadványra hívhatom fel a figyelmet, melyeknek „főszereplői” azonos generációkból valók, és mindkettőjük tevékenysége Marosvásárhelyhez kötődik. A kiadások időbeli sorrendjét betartva előbb Birtalan József zeneszerző 3. Zsoltár című vegyeskarának megjelenését jelzem (Budapest 1993, a Református Egyházzenei Munkaközössége gondozásában). A mű a kiadást megelőző évben, 1992-ben különdíjjal volt jutalmazva a Zilahi Nemzetközi Egyházzenei Fesztiválon a ReZeM által. A háromszakaszos zenei formában megkomponált Reggeli imádság (a mű alcíme) indítása a prozódia és a zenei ritmus egymásratalálásának szép példája. Sajnos itt a kottaszerkesztés függőleges megszervezésébe következetesen hibák csúsztak be, de a logikus, matematikai ritmusmegfelelések kiszámíthatók. Az első zenei szakaszban a kettesével csoportosított szólások (S-A, T-B) kánonszerűen kapcsolódnak egymáshoz. A modális, nagyoobrászt ereszkedő jellegű dallamvonalat a középrész felfelé törő melodikája folytatja, melyhez most már négyszólamú homofón írásmód társul. Ezt a hangvételbeli váltást a zsoltáros bizakodó, meggyőződéssel teli mondatai igazolják. A zsoltározás hagyományának megfelelően az első szakasz visszatér. De „panasza” már megoldásra talál: az eddig induló- valamint zárópontként szolgáló unison c hang egy modális zárlat C-dúr hangzatában teljeseedik ki a kórusmű lezárásakor. A 3. Zsoltár a szöveg tartalmára és formai adottságaira egyaránt érzékenyen reagáló, tapasztalt szerzőegyénegről tanúskodik, aki a pozitív értelemben vett egyszerűség nyelvén beszél.

A második figyelemre méltó publikáció a Mentor Kiadó 1996-os terméke: Benkő András Zoltán Aladáról írt kismonográfiája. A könyv három részből tevődik össze. Az elsőben egy befejezett élet rajzolódik meg előttünk, fontosabb eseményei által. Tevékenysége

alapján – melynek gazdagságát megsejthetjük, felmérhetjük már a különböző fejezetek címeinek átfutásával is (zeneszerzés, zeneírás, szerkesztés, szervező munka, nevelés) – Zoltán Aladár mint igen sokoldalú személyiség mutatkozik be. A zeneszerző ars poetica-járól a leghitelesebben művei vallanak. A különböző kompozíciók ismertetése néha csak pár mondat, de sok esetben pont a legfontosabb jellemvonásokra világít rá a rövidség ellenére is. Természetesen az alkotásokkal kapcsolatos adatok nemcsak történeti vonatkozásúak, sőt, talán gyakoribbak a zenei szempontok alapján készült, technikát és stílust elemző megjegyzések. Ezek alapján formálódik az olvasóban Zoltán Aladár zeneszerzői arculata, melynek meghatározó jegye az erős népzenei kötődés, de nem idegen tőle a bi- és politonális hangzás, a szeriális technika, a félhangnál kisebb hangközök használata, a zajzene valamint az aleatórikus elemek alkalmazása sem. Személyiségének nevelői mivoltáról egykori diákjai tesznek tanúságot, többszörösen is alátámasztva ezzel kapcsolatos önvallomását: „Elég sok formában szolgáltam a zenét, de egyik munkakörömet sem szerettem annyira, mint a tanítást”. Pedagógiai hajlamát nagyszámú zenei írásban és mint szerkesztő is gyümölcsöztette. A Szerkesztőtevékenysége című fejezetben idézetet olvasunk a filharmóniaigazgató Zoltán Aladár terveiről, mely gondolkodóba ejtheti a marosvásárhelyi muzikusokat is. Óhaja szerint, a klasszikus-romantikus remekművek elhanyagolása nélkül, a hangversenyműsorok két tartópillérét a XVIII-ik századi barokk és a XX-ik század legjobb alkotásai kell képezzék. És ez az igény egy olyan időszakban fogalmazódik meg, amikor például még Bartók kézzongorás-ütős Szonátája is elhangzott Marosvásárhelyen! Ezzel a műsorpolitikával igényességéről tesz tanúságot, kerülve az egyszerű közönségikert.

A könyv második fele Könyvészet és Függelék címen adattárként szolgál, tartalmazva mindazt, amit Zoltán Aladár leírt vagy valamilyen más formában rögzített. Ez inkább a kutatók munkájához képezhet kiindulópontot. Végül a Melléklet néhány kórusművet ad az olvasó kezébe, hogy a szembesülés által beavassa a zenei életmű műhelytitkaiba.

E kiadvány, bár rendelkezik néhány szépséghibával is (például

helytelen vagy értelmetlen mondatok a Vokál-szimfonikus művek részben, vagy gyakorta fölösleges kötőjelek a szövegben), többek közt azért is jelentős, mert egy olyan zenekutató személyiség tollából származik, aki kortárs, kolléga és barát is volt Zoltán Aladárral. Így sok esetben az eseményről az átélés pontosságával, az emberről pedig a közvetlen kapcsolat erejével vall, és ilyenformán ezek az értékelések idővel történetivé válnak az eljövendő kutatók számára.

“Erdélyi kórus”, Marosvásárhely, 1997 december

~ ~ ~ ~ ~

Klasszikus szonátaest

Zeneakadémista koromban az egyik leggyakoribb kamarazenei összeállításnak számított a hegedű-zongora duó. Így volt ez gyakorlati okokkal is indokolva, hisz a hegedű az a hangszer, amiből a legtöbb szükséges egy szimfonikus zenekarban, és amit a felvett hegedűs diákok szá-

ma is tükrözött. Ilyen előzményekkel a marosvásárhelyi zenei életből már néhány éve hiányolom ezt a fajta kamarazenei produkciót. Igaz, hogy pár hónapja mégiscsak akadt egy hegedű-zongora duó, de ennek minőségét tekintve, talán jobb ha nem is emlékezünk rá. Bartha Máttyás és Bartha Imola január 12-i szonátaestjét azonban már jelentős kezdésként üdvözölhetjük azon az úton, amit e hangszeres együttesre írt gazdag zeneirodalom kínál. De ne essék tévedés: szó sincs itt arról, hogy a nálunk elhanyagolt duó-felállítás egyszerűbb volna bármely más kamarazenei összejátéknál. Sőt, ennek is megvannak a maga specifikus problémái. Ezek közül talán az egyik legszembetűnőbb a